

POL-30 Wong Hämäläinen Anna-Mari(UM) 24.11.2021

Asia

Ulkoasiainneuvosto (kehitysministerit) 19.11.2021

Kokous

Ulkoasiainneuvosto 19.11.2021

Ajankohtaisten aiheiden alla keskusteltiin Etiopian, Sudanin ja Afganistanin tilanteista. EU:n monivuotista ohjelmaa Etiopialle ei ole hyväksytty, myös talousarviotuki on jäädytetty. Nostettiin esiin myös mahdolliset rajoittavat toimenpiteet. Todettiin, että humanitaarinen plus –apua voidaan myöntää myös sudanilaisille. EU:n monivuotista ohjelmaa Sudanille ei voida hyväksyä, mutta samalla on pyrittävä auttamaan väestöä. Afganistanin väestölle toimitetaan 300 milj. euroa humanitaarista apua, vähintään 250 milj. euroa humanitaarinen plus -apua, ja jäljellä olevat varat 1 miljardin euron apupaketista kohdistetaan väestön ja naapurimaiden tarpeiden mukaan.

USAID:in pääjohtaja Powerin kanssa käydyssä keskustelussa käsiteltiin koronaviruspandemiaa, Afganistanin ja Etiopian tilanteita, demokratian edistämistä, ilmastonmuutoksen vastaisia toimia, Global Gateway -yhteistyötä ja muuttoliikettä. Todettiin hyvä yhteistyö EU:n ja USA:n välillä useilla alueilla. Esiin nostettiin myös oikeusvaltion merkitys demokratialle, digitaalisten ratkaisujen tukeminen vihreän siirtymän edistämiseksi ja tätä kautta demokratian vahvistaminen.

Kokouksen varsinaisena pääteemana ollut vettä EU:n ulkosuhteissa ja Keski-Aasiaa ehdittiin käsitellä vain lyhyesti. Puheenvuoroissa korostettiin kestävä kehityksen tavoitteen (SDG6) toteuttamista ja annettiin kiitosta nyt hyväksytyille vesipäätelmille. Konkreettisia yhteistyöehdotuksia Keski-Aasian osalta tehtiin liittyen vesiyleissopimukseen, kastelujärjestelmiin ja tietotaidon jakamiseen.

Ministerit kävivät pikaisen keskustelun myös rokotteiden jakamisesta erityisesti Afrikkaan. Ripeitä toimia jo luvattujen rokoteannosten jakamiseksi painotettiin.

Neuvoston päätelmät vedestä EU:n ulkosuhteissa ja julkisen sektorin asiantuntemuksesta hyväksyttiin.

1. Ajankohtaiset asiat: Etiopia, Sudan, Afganistan

Esitettiin huoli **Etiopian** hajoamisesta etnisiin ryhmiin. YK:n raportti tuo esille sotarikokset, joihin molemmat osapuolet ovat syyllistyneet. Osapuolet tulee saada neuvottelupöytään. Nostettiin esiin

myös mahdolliset rajoittavat toimenpiteet. Kuultiin komissaari Jutta Urpilaisen vierailusta Etiopiaan 24.-25.10., josta keskusteltiin myös 15.11. ulkoasiainneuvostossa. Arvioitiin, että tilanne on huonontunut vierailun jälkeen. Painotettiin vihamielisyyksien lopettamista ja molempien osapuolten vastuullisuutta konfliktissa. EU:n monivuotista ohjelmaa Etiopialle ei hyväksytty. Myös talousarviotuki on jäädytetty. Lisämäärärahat ohjataan muualle tällä samalla alueella. Toivottiin, että neuvottelut rauhasta saadaan käyntiin. EU ei voi rahoittaa sotaa käyvää taloutta. Myös Yhdysvallat on jäädyttänyt Afrikan kasvu ja mahdollisuus -varansa Etiopialle.

EU:n monivuotista ohjelmaa ei voida hyväksyä myöskään **Sudanille**, mutta samalla on pyrittävä auttamaan väestöä. Todettiin, että humanitaarinen plus –apua voidaan myöntää myös sudanilaisille.

Afganistanin osalta viitattiin lokakuun kehitysministerikokoukseen Afganistanista. Komission puheenjohtaja on julkistanut 1 miljardin euron paketin, joka sisältää 300 milj. euroa humanitaarista apua, vähintään 250 milj. euroa humanitaarinen plus –apua peruspalveluihin ja jäljellä olevat varat kohdistetaan Afganistanin väestön ja naapurimaiden tarpeiden mukaan. Humanitaarinen plus – lähestymistavasta rahoitetaan perustarpeet, terveys, ravinto, puhdas vesi, koulutus, ml. tuki naisille ja tytöille, sairaanhoitajien ja lääkäreiden palkat. Tärkeää on Team Europe -lähestymistavan mukainen koordinointi EU:n sisällä ja myös Yhdysvaltojen kanssa.

Suomi korosti Etiopian osalta humanitaarisen avun esteetöntä pääsyä, kehitysyhteistyötä poliittisena välineenä ja selkeiden kriteerien asettamista. Suomi kiitti Urpilaista tämän tekemästä työstä. Kansainvälisen yhteisön tulee olla selkeä viesteissään ja tukea myös Sudanin demokraattista kehitystä. EU:n on tärkeä koordinoita viestejään ja toimiaan Afganistanin osalta ja käyttää tukivaroja voimakkaana kannustimena kehitykselle.

2. Epävirallinen keskustelu USAID:n pääjohtaja Samantha Powerin kanssa

Keskustelussa viitattiin koronaviruspandemiaan sekä viimeaikaisiin tapahtumiin Etiopiassa, Sudanissa, Valko-Venäjällä ja Afganistanissa, EU:n ja Afrikan unionin tulevaan huippukokoukseen sekä konkreettisten toimien tarpeeseen rokotekehittävyyden pienentämiseksi. Lisäksi keskusteltiin ilmastomuutoksen vastaisesta taistelusta, jota on tärkeä jatkaa Glasgow:n kokouksen hengessä. Ilmastomuutoksen vastaisessa taistelussa ja metaanipäästöihin vaikuttamisessa tulee painostaa niitä, jotka ovat jääneet vielä sitoumusten ulkopuolelle. Painotettiin myös vihreän ilmastonrahaston puitteissa tehtävää yhteistyötä.

Demokratian eteen tehdään töitä yhteisessä demokratiahuippukokouksessa. Todettiin, USA:n demokratiahuippukokouksen prioriteetit sopivat yhteen EU:n prioriteettien kanssa ja monissa aloitteissa tullaan tekemään yhteistyötä. Katsottiin, että yhteisiä toimia tulee lisätä demokratioiden kriisinsietokyvyn kasvattamiseksi ja taistella väärän tiedon levittämistä vastaan. Nostettiin esille myös oikeusvaltion merkitys demokratialle, digitaalisten ratkaisujen tukeminen vihreän siirtymän edistämiseksi ja tätä kautta demokratian vahvistaminen.

Lisäksi painotettiin koronavirusrokotteiden jakoa ja tämän vauhdittamista erityisesti Afrikassa, mutta myös terveysjärjestelmien ja resilienssin tukemista. Toivottiin, että EU ja jäsenmaat voisivat vahvistaa tiedonjakamista rokotteista.

EU-USA-yhteistyötä tehdään myös matalan ja keskitulotason maiden infrastruktuurin kehittämiseksi. Tässä yhtenäisyyspolitiikkamalli vastaa täysin neuvostossa hyväksyttyä. Tähän sisältyy myös ympäristöstandardien ja kestävien ratkaisujen edistäminen. *Build Back Better World* –aloitetta toimeenpannaan korkeampien standardien saavuttamiseksi.

Etiopian osalta korostettiin joustavaa lähestymistapaa, jotta voidaan reagoida tilanteeseen. Tulitauon aikaansaanti sekä kansalaisten tarpeiden huomiointi on tärkeää. Painotettiin EU:n ja USA:n Etiopia-edustajien tukemista ja yhteisten viestien antamista avun perille menosta ja poliittisesta ratkaisusta ja kuultiin Bidenin hallinnon perustamasta globaalista epävakausrahastosta (*global fragility fund*) konfliktien ennaltaehkäisyyn, jonka osalta toivottiin yhteistyötä EU:n ja Yhdysvaltojen välillä.

Afganistanissa tulee huolehtia väestön perustarpeista ja auttaa naisten oikeuksien edistämiseksi talibaneja legitimoimatta. Yhteistyötä tehdään kansainvälisten järjestöjen ja kansainvälisten kansalaisjärjestöjen kanssa. Esille nostettiin myös humanitaarinen kriisi ja likviditeettikriisi sekä YK:n ehdotus koskien likviditeettikriisin helpottamista humanitaarisella valuutanvaihtojärjestelmällä. Viitattiin myös väestön tukemiseen koulutuksen kautta, opettajien palkkojen maksun ja tyttöjen saamisen kouluun. Painotettiin yhteisiä mekanismeja ja päällekkäisyyksien välttämistä.

Keskustelussa korostettiin myös yhteisiä arvoja, monenvälistä yhteistyötä, ihmisoikeuksia ja sukupuolten välistä tasa-arvoa, ml. seksuaali- ja lisääntymisterveys ja -oikeus (SRHR). Muita esillä olleita teemoja olivat muun muassa Global Gateway -väline sekä muuttoliike, jonka osalta korostettiin muun muassa lähtösyiden selvittämistä ja näihin puuttumista. Myös yhteistyö Latinalaisen Amerikan, Itä-Euroopan, Länsi-Balkanin, Etelä-Kaukasian, Keski-Aasian sekä Intian ja Tyynen valtameren maiden kanssa nostettiin esille.

Suomi painotti yhteistyötä demokratian ja sukupuolten välisen tasa-arvon edistämiseksi mainiten Suomen johtoroolin Generation Equality Forumin digitaalisia ratkaisuja koskevassa toimintakoalitiossa ja oli tyytyväinen, että USA oli myös liittynyt tähän mukaan. Suomi nosti esille Global Gateway -välineen ja digitaalisen voimaannuttamisen ja painotti yksityissektorin mukaan saamista yhtenäisyyspolitiikan puitteissa tehtävään vihreää siirtymää koskeviin adaptaatio toimiin. Suomi mainitsi perustamansa oikeusvaltiokeskuksen ja toivoi yhteistyötä myös tämän puitteissa sekä tulevan demokratiahuippukokouksen ja kysyi tähän liittyen digitalisaatiosta, vihreästä siirtymästä ja oikeusvaltiosta ja tätä kautta demokratian edistämisestä.

3. Vesi EU:n ulkosuhteissa ja Keski-Aasia

Veden todettiin olevan monelle jäsenmaalle prioriteetti. Keskustelussa käsiteltiin muun muassa puhtaan veden merkitystä lapsikuolleisuuden estämiseksi, patohankkeita Keski-Aasiassa, EU:n vesidiplomatiaa ja tulevia kansainvälisiä vesikonferensseja. Huomiota kiinnitettiin myös muun muassa biologiseen monimuotoisuuteen, ihmisoikeusperustaiseen lähestymistapaan, ml. SRHR, tasa-arvoon ja naisten osallistumisen lisäämiseen vesisektorilla sekä ilmastonmuutoksen vaikutuksiin.

Ilmaston lämpeneminen ja kuivuus vaikuttavat Keski-Aasian maiden vedensaatavuuteen ja Kazakstan, Uzbekistan ja Turkmenistan ovat riippuvaisia Tadžikistanin ja Kirgisian vuorilta tulevista vesistä. Alueen vesijärjestelmissä on parantamisen varaa. Myös vesikonfliktien mahdollisuus on aina olemassa. Maat halusivat useampia vaihtoehtoja vesiratkaisuihinsa ja EU:n alueelle tasapainottavana tekijänä. EU:n Global Europe -ohjelmoinnissa on otettu tämä huomioon. Lisäksi Keski-Aasiaan alueelle on laadittu veteen, energiaan ja ilmastoon keskittyvä Team Europe -aloite. EU-Keski-Aasia ministerikokous järjestetään Dushanbessa 22.11.

Lisäksi painotettiin SDG6-tavoitteen saavuttamista, veden painoarvon nostamista ja yhteisiä viestejä tämän osalta. EU:n ohjelmoinnissa on otettu vesisektori huomioon. EKKR+ -rahastosta kanavoidaan tähän myös varoja ja asia huomioidaan myös Team Europe -aloitteissa. Asiasta keskustellaan pian myös Keski-Aasian ministerien ja Euroopan kehitysrahoituslaitosten kanssa.

4. Muut asiat: Rokotteiden jakaminen

Saatiin katsaus rokotustilanteesta: EU-maiden väestöstä 40 prosenttia on täysin rokotettuja, mutta Afrikassa vastaava luku on kuusi prosenttia. EU:n on kyettävä vastaamaan tähän haasteeseen. Painotettiin tiedon jakamista ja parempaa koordinoitua COVAX:in osalta. EU:lla on Team Europe – hankkeet olemassa rokotteiden valmistuskapasiteetin lisäämiseksi Ruandassa, Senegalissa ja Etelä-Afrikassa.

Korostettiin nopeita toimia ja Team Europe -lähestymistapaa asian ratkaisemiseksi. EU on sitoutunut 250 milj. rokoteannoksen jakamiseen tämän vuoden loppuun mennessä. Tästä luvusta on nyt annettu 90 milj. Rokotteiden jakamisessa on joitakin käytännön esteitä. On tärkeää, että näihin löydetään ratkaisut ja rokotteet pääsevät paikalle. Jos EU ei pidä kiinni lupauksestaan, niin tämä vaikuttaa kielteisesti EU-AU-huippukokoukseen. Jäsenmaita kehoitettiin jakamaan rokoteannoksia niin nopeasti kuin mahdollista. Lisäksi komission presidentti von der Leyen on ilmoittanut 200 milj. lisärokoteannoksen toimittamisesta vuoden 2022 puoliväliin mennessä. Rokotteiden lahjoittamislukujen käsittelyä esitettiin seuraavan neuvoston kriisikoordinaatiomekanismin (IPCR, *Integrated Political Crisis Response*) asialistalle.

Suomen edustajat

Ministeri Ville Skinnari, pysyvä edustaja Markku Keinänen (EUE), diplomaattiavustaja Mikko Autti (UKKMI), lähetystöneuvos Katja Koskela (EUE)

Asiakirjat

Liitteet

Viite

Asiasanat	Afganistan, Etiopia, kehitysyhteistyö, UAN Ulkoasiainneuvosto, vesipolitiikka, Yhdysvallat, Sudan
Hoitaa	UM
Tiedoksi	ALR, EUE, LVM, MMM, OKM, OM, PLM, SM, STM, TEM, VM, VNK, VTV, YM